

ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ВВЕДЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА” ЯК НОРМАТИВНОЇ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТІВ

В умовах глобалізації, коли кардинальні зміни проходять в **соціальних відносинах і соціальних структурах**, головною проблемою сьогодення стала проблема виживання людства. Ця проблема супроводжується нагромадженням кризових явищ в світі – наростанням нерівномірності розвитку і рівня доходів між країнами ядра і периферії, світовим розширенням явища масової бідності та соціальної ексклюзії, різким погіршенням якості навколишнього середовища та ін. Розв’язання вказаної проблеми неможливе без якісної освіти, подальшої соціалізації людини на основі духовності, визнання і забезпечення пріоритетності соціокультурних чинників в розвитку людства.

При підготовці фахівців, особливо тих, хто буде приймати **соціально-економічні рішення** на різних рівнях, необхідним імперативом стає формування їх широкого світогляду, який має виходити з того, що саме людина і розвиток її людських якостей, перш за все духовних і моральних, її інтелектуального і соціального капіталу, які одночасно повинні супроводжуватися нарощенням **особистої соціальної відповідальності**, є найбільшою цінністю і метою суспільного розвитку. Ця вимога також впливає з необхідності формування в Україні **соціального ринкового господарства** як мети економічних реформ, що неодноразово підкреслював Президент України Л.Д.Кучма.

Існуюча структура економіко-теоретичного блоку нормативних дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки фахівців напряму 0501 – “Економіка і підприємництво” не може формувати сучасного **світогляду людини-господаря**, яка б могла приймати соціально відповідальні рішення на основі соціальних мотивів та інтересів¹; вона спрямована на підготовку клерків (виконувачів розпоряджень) для забезпечення панування світового фінансового капіталу. Для підготовки ж патріотично вихованих економістів, вболіваючих за свій народ і свою країну, на наш погляд², необхідно **змінити структуру** вказаного блоку нормативних дисциплін з **обов’язковим введенням до нього нової навчальної дисципліни “Соціальна економіка”**, яка викладається студентам університетів практично в усіх цивілізованих країнах світу³. Це можливо зробити за рахунок відповідного скорочення годин на викладання дисциплін “Мікроекономіка” і “Макроекономіка”, а також за рахунок того, що окремі положення курсу “Політична економія” осмислювати в запропонованому курсі “Соціальна економіка”. Пропозиції щодо перерозподілу годин вказані в таблиці.

¹ Див. Геец В. Социогуманитарные составляющие перспектив перехода к социально ориентированной экономике в Украине // Экономика Украины, 2000, № 2. – С. 10.

² Див. публікації автора: «Экономический человек» или человек хозяйствующий // Социальная экономика, 2001, № 1; О необходимости подготовки специалистов по социальной экономике на основе разработки новой инновационной образовательной технологии // Социальная экономика, 2001, № 2; О духовных началах стратегии развития региона // Социальная экономика, 2001, № 3-4; Социальный экономист в эпоху ментальной эволюции // Социальная экономика, 2002, № 1; Мотивация трудовая или хозяйственная – дилемма транзитивного общества в глобализирующемся мире (философско-методологический аспект) // Регіональні перспективи, 2002, № 3-4.

³ Див. Еременко В. О науке и курсе «Социальной экономики» // Экономика Украины, 1996, № 5. – С. 55.

Діючий стандарт			Пропозиції		
Політична економія	135/2,5	Іспит	Політична економія	108/2,0	Іспит
			Соціальна економіка	81/1,5	Іспит
Мікроекономіка	108/2,0	Іспит	Мікроекономіка	81/1,5	Іспит
Макроекономіка	108/2,0	Іспит	Макроекономіка	81/1,5	Іспит
	351/6,5			351/6,5	

Вивчення дисципліни “Соціальна економіка” доцільно проводити після вивчення курсу “Політична економія”, що дасть можливість, *по-перше*, формувати в процесі вивчення вказаних двох курсів цілісний світогляд фахівця, виходячи з соціальних пріоритетів розвитку суспільства і його економічної сфери, *по-друге*, оновити зміст “Мікро-” і “Макроекономіки”, наповнити його соціальним аналізом і соціальною специфікою, чого в сучасних курсах немає, бо вони не відображають людських відносин, не розкривають їх соціальної, а часто й економічної⁴ специфіки на мікро- і макрорівнях, а спрямовані в основному на абстрактно-математичну інтерпретацію без належних доказів і моделювання (що неодмінно спрощує і огрубляє дійсність) економічних процесів.

Програма дисципліни “Соціальна економіка” у широкому і звуженому варіантах розроблена і опублікована⁵. Утім, вона потребує подальшого вдосконалення, що могло б стати темою для обговорення на сторінках журналу “Социальная экономика”.

Перші кроки щодо розвитку і вивчення соціальної економіки як окремої науки⁶ і навчальної дисципліни в Україні вже зроблено: ВАК України включив соціальну економіку до складу наукової спеціальності 08.09.01 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; в Україні видано перший на терені пострадянських країн навчальний посібник⁷ (другий видано в Росії лише через п’ять років⁸); “Соціальна економіка”, як навчальна дисципліна, вже включена до державного стандарту підготовки спеціалістів і магістрів з економічної теорії⁹.

Наступним кроком доцільно ввести дисципліну “Соціальна економіка” як нормативну до державних стандартів підготовки всіх фахівців з напрямку “Економіка і підприємництво”, що безумовно буде сприяти формуванню широкого сучасного світогляду економістів і підприємців, побудові в Україні соціального ринкового господарства.

Г.В.Задорожний, доктор економічних наук, професор,
головний редактор журналу “Соціальна економіка”

⁴ Див. Богаевская О. Об американской экономической науке и образовании (Некоторые личные впечатления) // МЭ и МО, 2002, № 10. – С. 106.

⁵ Див. Задорожний Г.В., Тютюнникова С.В., Довбня В.В. Навчальна програма з дисципліни “Соціальна економіка” для магістрів із спеціальності “Економічна теорія” // Социальная экономика, 2002, № 1-2. – С. 180-190.

⁶ Див., напр., Гриценко А.А. Социальная экономика как наука // Социальная экономика, 2001, № 1.

⁷ Лагутін В.Д. Людина і економіка: Соціоекономіка: Навчальний посібник для вузів. – К.: Просвіта, 1996.

⁸ Слезингер Г.Э. Социальная экономика: Учебник. – М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2001.

⁹ Див. Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра, спеціаліста і магістра напрямку 0501 – “Економіка і підприємництво”. Видання офіційне. – К.: Міністерство освіти і науки України, 2002.